

Last učiteljskega tiskovnega društva

„Učiteljska tiskarna“ v Ljubljani

registrovana zadruga z omejenim jamstvom

priporoča slavnim krajnim šolskim svetom,
šolskim vodstvom in učiteljstvu**uradne tiskovine iz svoje zaloge.**

Ceniki se pošiljajo na zahtevo zastoj. Postrežba točna.

Tudi vse tiskovine za županstva ima naša tiskarna po prejšnji
ceni v zalogi.Naša tiskarna sprejema vsa v to stroko spadajoča dela ter
jih izvršuje okusno in po solidnih cenah.**S kakšnimi težavami sem se moral boriti.**

Spisal Ivan Lapajne.

(Dalje)

Ko sem prišel v Krško l. 1878, se je zbralo učiteljstvo krškega okraja okolo mene, kakor se zbirajo čebele okoli matice. Nikdar ne pozabim, kako so učitelji l. 1879. po uradni skupščini prišli rajši k meni na dom kakor v gostilnico, kamor so bili povabljeni po svojem nemškutarskem nadzorniku W. Učiteljstvo krškega okraja me je velikrat volilo za svojega zastopnika v e. kr. okrajni šolski svet, v katerem sem ga zastopal v vsem skupaj kakih 25 let in kjer sem vedno na to gledal, da je bil poleg mene izvoljen vselej značajan tovariš. Značajna tovariša in meni naklonjena sta bila že nadučitelja Gasperin in Lunder, ki sta bila med prvimi zastopniki učiteljstva krškega okraja in ki sta poleg drugih Slovencev (Pfeifer, dr. Koceli, dekan Poljak) največ pripomogla, da sem prišel jaz v Krško in ne kakšen Nemec ali nemškutar.

Harmonija je vladala sploh med učiteljstvom krškega okraja 28 let, odkar namreč biva v tem mestecu, in sporazumljenje je bilo tudi med učiteljstvom obeh krških šol*) — z malo izjemo. Kaj se ne bi razumeli, ko smo hrepeli vsi za istim smotrom! Vsi (n. pr. gg. Gabršek, Ravnikar, Bezljaj, Seidl, dr. Romih in dr.) smo po tem strmeli, da bi šolstvo, slovensko šolstvo in učiteljstvo, napredovalo. V to svrhu smo bili vendar ustanovili (v prvi vrsti g. Gabršek) „Pedagoško društvo“, pri katerem smo vsi sodelovali (gl. osobito „Pedagoške letnike“). — Ali vendar so bile tudi izjeme, ko ni bilo seglasja, ko se je zbudil tudi med kolegi zlobni duh zavisti, neodkritosrčnosti ali bogve kakšne druge slabe lastnosti. Mala praska po časnikih me je sicer bolela, a škodovala mi ni, ker se je od zlobnega tovariša priobčila v klerikalnem listu, ki itak ni bil nikoli učiteljem odkritosrečno naklonjen. Še bolj me je bolela brea odhajajočega vplivnega tovariša, ker jo je poslal uradnim potom. Vendar me ni preveč žalila, ker jo je provzročil nemški birokrat in ker je bila — nezakonita. Škodovala pa mi je neodkritosrčnost tretjega tovariša, ki sem mu izkazal veliko dobrot. Dasi Slovenec, se je vendar rad Nemcem preveč dobrihal in zlasti svojim nemškim predstojnikom preveč lizal. Pri neki inšpekcijski konferenci je nemškutarski nadzornik drugega dobrega tovariša tako po krivici mikastil, da se mi je smilil in da sem ga

*) Na meščanski šoli smo bili zlasti od takrat edini, ko nam je začela vlada pošiljati nemške nadzornike, o katerih smo se kmalu prepričali, da nas hočejo silno zmečkati in strašno ponižati ali pa izpreobrniti v take renegate, kakršni so sami (Knapitsch, Belar itd.). Našo edinstvo je Knapitsch poizkusil pri neki inšpekcijski konferenci tako močno, da se je bridko pri-
tožil in da smo mi dobili malo — posvarilo.

moral jaz braniti. Na to je nadzornik ob mizo udaril in se zadril nad menoj, rekši: „Sie werden keinen Advokaten für Ihre Lehrer abgehen“. Pri isti konferenci je zaradi metode prišlo do konflikta, ki sem ga že opisal. Konflikt je dal povod disciplinarni preiskavi. Zaslišani so bili vsi tovariši, prvi tisti priliznjene, ki se pa ni hotel z menoj in kolegi nič prej posvetovati, da bi bili stvar vsi enako objektivno izpovedali. Njegova subjektivna izpoved je pa pri nemških birokratih več veljala kakor vse drugo.

Učitelj obče največ s svojimi tovariši, mnogo pa tudi s kateheti. Da sem imel pri občevanju s tovariši kaj malo sitnosti in neprijetnosti, to sem že omenil. Veliko neprimlik pa tudi nisem imel s kateheti in duhovniki, čeprav sem nosil veliko let pridevek „liberalnega“ učitelja, kar sem pa bil le v majhni meri, dočim sem se pa tudi nasprotno skrbno ogibal, da me ne bi bil svet prišteval h „klerikalcem“. Da bi mi očitali liberalizem, to sem zaslužil, ker sem nove šolske zakone, ki so se bili takrat proglasili, ko sem začel učiteljevati, največ jaz toplo zagovarjal v letih 1869—1879 po slovenskih časopisih „Tovarišu“, „Slov. Narodu“, „Slov. Učitelju“, „Slov. pedagogu“ itd. in v brošuricah (n. pr. „Kranjsko šolstvo“, l. 1871) ter polemiziral v tej zadevi z listi konservativne barve („Zg. Danica“, „Slov. Gosp.“, „Novice“ — te so bile bolj nevtralne — „Vaterland“) in z brošuro „Stara in nova šola“ (spisal dr. Gregorec, takrat mlad kaplan, zdaj dekan v Novi cerkvi).

Duhovnike pa, ki so zaradi konkordata imeli šolstvo do l. 1868. v rokah, je to jako peklo, ker se jim je bilo odvzelo vodstvo in nadzorstvo ljudskega šolstva.

Zabavljali so čez nove šolske zakone in niso hoteli sodelovati pri njih izvajanju, n. pr. pri sestavi krajnih šolskih svetov, ter grajali že naprej novo šolo, preden je mogla ta pokazati, kakšen sad bo rodila.

Vkljub temu, da sem s peresom in z besedo hvalil nove in grajal stare šolske zakone, sem izhajal z vsemi kateheti dobro, in ne morem se pritoževati, da bi mi bili storili slovenski duhovniki desetino toliko krivic kakor nemškutarji. (Nemškutar je pa bil cerkveni šolski nadzornik Zavašnik in prvotno kaj slab Slovenec prošt dr. Jare). Duhovniki so me čislali kot narodnjaka in kot narodnjake sem jih tudi jaz spoštoval. Veronauk so na vseh šolah, kjer sem služboval, vestno učili, in lepo vedenje, dobro moralo otrok sem povsod dosegel tudi s pomočjo katehetov. Da sem imel pri zagovarjanju novih šolskih zakonov le šolsko in narodovo korist pred očmi, o tem so imeli prepričanje tudi nekateri blagi duhovniki, n. pr. Davorin Trstenjak, ki mi je celo spisal spodbuden članek za „Slov. Učitelja“. Škof Pogačar tudi ni bil nasprotnik šolskim zakonom. Kot čist patrijot slovenski je storil to bolj iz svojega prepričanja, kakor da bi bil le vlado poslušal. (Dalje.)